

Ўренчиктин ижин баалаарынын некетелери ле эп-аргалары

(Ўредү ишчилердин куран айда өдүп турган жанжыккан республикан жуунында алтай тил ле литературанын үредүчилеринин секциязын өткүрерине методикалык ууламжылар)

*Ж.И. Амырова, БОУ «ИПК и ППРО РА»-нын
баш преподаватели*

Алтай тил ле литературанын үредүчилеринин методикалык биригүзинде (секцияда) көрүлетен бодоштыра темалар:

1. Эмдиги өйдин алтай тил ле литературанын урогы: бүдүмдери, некетелери, бөлүктери, тургузылар аайы.
2. Орто класстарда алтай тилле, алтай литературала иштеер программалардын тургузылар аайы.
3. Орто класстарда текши үредү эдилгелерди темиктирерине ууландырылган жакылталардын бүдүмдери.
4. Эмдиги өйдин алтай тил ле литературанын үредүчизи: бойынын тагынан өзүминде ле ижинин турултазы.
5. Билгири терен, жайалталу балдарла иштеери, оморды республикан, бастыроссиялык олимпиадаларга белетеери.
6. Ченелте ишти өткүреринин аайы, ишти баалаарынын ла кемжииринин некетелери.
7. Алтай тил ле литературала 9, 11 класстын үренчиктерин государственной (итоговой) аттестацияга белетеери.

Ўренчиктин ижин баалаары Федерал эл-тергеелик үредү стандарттын некетелеринде төс жерде турат. Бүгүн үредүчи үренчиктин ижин, једимин жанжыккан аайынча баалаар аргазы јок.

Јанжыккан үредүни алзабыс, анда үренчиктерди үредүчи үредери, терен билгирди үредүчи берери, ижине темдек-баа тургузары јаан ајаруга алынган. Эмдиги некетелерле болзо, үредүчи үренчикти кандый ла ишти бойы эдерине, берген сурагынын, жакылтазынын аайына, јартына бойы чыгарына, бойынын эмезе бой-бойынын ижин баалаарына үредер керек. Ўредүчи баланын ижин ууламжылап, башкарып јат.

Кажы ла үренчик үредүчиге учурлу. Омордын кажызы ла бойы алдынан башка (көрүм-шүүлтезиле, бүткен бүдүмиле, санаа-ууказыла), үредүчи кандый ла балага анылу ајару салып, кажызынын ла ижин анылу баалаар учурлу. Урокто омордын билгиринин кемине келиштире иш бүдүртер, жакылталар берер.

Ўренчиктерди кандый ла ишти бүдүрерге бедреништү иштеерине, керектү јетирүни јенил таап, оныла чын тузаланып турарына үредер; кажы ла урокто үредүчи баланы бойы алдында иштенерине, берген жакылтаны бойы бүдүрерине; терен сананып иштеерине, бойынын билгирин тузаланып, кандый бир јетирү аайынча санаа-шүүлтезин чыгара ајдарына, кемнин де шүүлтезиле јоп лө јоп эмес болгонын керелеп турарына; өмөдө иштеп, ондо бойын тудунып, эптү куучындажып, бойынын шүүлтезин ајдып, берилген

сурактарды шүүжөринде, ишти бүдүрөринде эрчимдү туружарына; берилген ишти түргөн баштап, амадузына јединерге чырмайып иштеерине, ижин башкарып билерине, эткен ижине каруулу болорына үредер керек. Кажы ла эткен ижин бойы баалап, јеткен јединдерин темдектеп, амадузына јеткенин-јетпегенин эмезе ижинин јастыразын бойы айдып турарына үредүчи кажы ла урокто темиктирер керек.

Ишти баалаарынын башка-башка бүдүмдери:

- үренчик бойынын ижин баалаары;
- бой-бойынын ижин баалаары;
- ижи учун темдек-баа тургузары (үренчиктин бойынын ижин баалаганына тайанып, үредүчи тургузар);
- күүн-санаазын айдып, ишти баалаары (јакшы эткенин јөмөп, јединин-једикпестерин темдектегени (оос эрмек-куучынла јетирери));
- ишти шиндеп, рецензия, отзыв бичири (иштин эдилген кемин темдектеп, санаа-шүүлтезин бичип, ишти баалаары (үренчиктер бой-бойынын ижин баалаар аргалу).

Јанжыккан уроктордо үренчиктин ижине јангыс ла үредүчи темдек-баа тургускан болзо, эмди айалга солынып калган. Кандый бир турулталарга једингенин үренчик бойы баалаарына үредүчи айалга тзөп јат.

Эмдиги үредүнин амадузынын бирүзи - ол үренчик ле үредүчи бой-бойыла бек колбуда иштеп, пландалган турулталарга јединерине таскадары болуп јат. Үренчикти бойына амаду тургузып, јединетен турулталарын пландап, ого јединер амадулу болорына таскадар. Ижин бүдүргөн соңында, амадузына јеткен бе, пландалган турулталары бүткен бе, үренчик бойынын ижин шиндеп, ижин баалаар аргалу. Үренчиктерди предметле колбулу билгирин баалаарыла колбой, класстын балдарыла кожо иштегенин шүүжип, кандый критерийлерле ишти баалаарын куучындажып, бир шүүлте чыгарар.

Ишти баалаарынын эп-аргалары:

- башка-башка бүдүмдү иш бүдүргенин бүткүл классла шүүжип, ишти баалаары;
- бой-бойынын ижин шиндеп, баалаары (эжерлеп иштеер тужында);
 - бойынын ижин шиндеп, баалаары;
 - бойынын јастыраларын таап, оны түзедериле иштеери.

Үренчиктерди озо баштап бастыра классла иштедип, онон бой-бойынын ижин көрүп, шиндеп, јастыраларды кожо шүүшкени јарамыкту. Бойы алдында иштенип турза, катап јастыра божотпоско чырмайар, ижин баалаарында ак-чек болор.

Ишти баалаарынын алтамдары (алгоритми):

- Үренчик ле үредүчи кожо ишти баалаарынын эжилерин шүүжер.
- Нени эдер керек болгон? (иштин амадузын чокумдаар).
- Ишти бүдүрип болгон бо, амадуга јеткен бе, көрөр.
- Бастыра иш чын бүдүрилген бе эмезе јастыралар ба, шүүр.
- Ишти бойынын күчиле эткен бе эмезе кемнин де болужыла ба, айдар.

- Ишти бүдүреринде кандый билгирлерин тузаланганын чокумдаар.
- Иш кандый кеминде бүдүрилген шиндеп, баалаар.

Мындый алтамдарла иштегени ажыра балдарды ижин ээчий-деечий бүдүрерине, санаа-шүүлтезин чыгара айдарына, ижинин амадузына јединерине чырмайарына темиктирер. Бойынын ижин чындый баалаарына үренер.

Алтай тил ле литературанын урогында јүк ле үредүчи үренчиктин ижин баалайтан иштер бар – ол ченелте иштер (башка-башка бүдүм диктанттар, изложениелер, чүмдемел иштер өткүргени).

Бүгүнги күнде ченелте иштердин грамматикала божодылган јастыраларын түзедери аайынча бир аай тургузылган некетелер јанырта көрүлбегени учун, алтай тил ле литературанын үредүчилери јанжыккан аайынча үренчиктердин иштерине эки башка темдек-баа тургузып, баалайдылар. Мынайда баалап, кезик үредүчилер кандый бир јастыраны божодып эмезе кандый јастырага кийдиретенин ајарбай калат.

Ченелте иштерди шиндеп көрөри, јастыралардын бүдүмдерин бир аайлаары, грамматикала јакылталарды бүдүрергенин шиндеери аайынча чокум некетелер керек болот. Онын учун диктант, изложение ле чүмдемел иштерди өткүрип, оморды шиндеп, баалаарына бир аай тургузылган некетелер бередис.

Берилген некетелерле алтай тил ле литературанын үредүчизи орто класстарда јаантайын тузаланып, ченелте иштерди шиндеер, баалаар. Чокум некетелерле иштерди шиндеп, турулталарга јединер аргалу.

2014 јылдан бери Алтай Республиканын школдорында төс текши ле орто текши үредүни божодып јаткан үренчиктер төрөл тил ле төрөл литературала государственный (итоговый) аттестация бүдүмле экзамен табыштырат. Төс текши ле орто текши үредүни божодып јаткан үренчиктерди төрөл тил ле төрөл литературала экзаменди эрчимдү табыштырарына белетеп, ченелте иштер бүдүртип, берилген некетелерди тузаланып, иштерди баалаар.

Диктантты, изложениени өткүрерден озо үредүчи ајару салатан сурактар:

- Тексттин ондайы өткөн темага келижер бе?
- Үренчиктердин јажына келижер бе?
- Тексттен кандый бир јетирү алар ба?
- Кемиле өткүрилип јаткан класска келижер бе?

Диктантты баалаарынын некетелери:

Таблица 1

№	Үренчиктин чын бичиирине ле эрмек-куучынында фактический јастыраларына некетелер	Балл дар
I.	Орфографический јастыралар јок эмезе 1 јастыранан көп эмес	2
	2-3 јастыра божодылган	1
	4 эмезе онон көп јастыралар божодылган	0

II.	Пунктуационный кемин бүдүргени	
	Токтой түжер темдектер тургузарында жастыралар жок эмезе 1 жастыра божодылган	2
	2 жастыра божодылган	1
	3 эмезе онон до көп жастыралар божодылган	0
III.	Грамматикалык кемин бүдүргени	
	Грамматикалык жастыралар жок эмезе 1 жастыра божодылган	2
	3-4 жастыра божодылган	1
	5 эмезе онон до көп жастыралар божодылган	0
IV.	Эрмек-куучыннын кемин бүдүргени	
	Эрмек-куучыннын жастыралары жок эмезе 2-ден көп эмес жастыра божодылган	2
	3-4 жастыра божодылган	1
	5 эмезе онон до көп жастыралар божодылган	0
V.	Бичиир эрмек-куучынды чокым көргүскени	
	Бичилген иште ле терминдерде фактический жастыралар жок	2
	Бичилген иште ле терминдерде 1 жастыра божодылган	1
	Бичилген иште ле терминдерде 2 эмезе онон до көп жастыралар божодылган	0
	Бастыра бүдүрилген иште некелтелер аайынча тургузылар баллдын кеми	10

Таблица 2

№	Ўренчиктин грамматикала ижин баалаар некелтелер	Баллдар
I.	Бастыра жакылтаны чын бүдүргени учун эмезе 1 жаан эмес жастыра божотконы учун	4
II.	Ўренчик ээжилерди тузаланып, билгирин ылгамал эдеринде эптү тузаланганы, берилген жакылтанын 3-чи, 4-чи үлүзин чын бүдүргени учун	2
III.	Ўренчик билгирин орто кеминде тузаланып, берилген жакылтанын 1-чи, 2-чи үлүзин бүдүргени учун	1
IV.	Ўренчик билгирин тузаланып болбой, берилген жакылтаны бүдүрип болбогон учун	0
	Бастыра бүдүрилген иште некелтелер аайынча тургузылар баллдын кеми	4

Таблица 3

Ишке темдек- баа тургузары	«2»	«3»	«4»	«5»
----------------------------	-----	-----	-----	-----

Балдар	0-5	6-10	11-12	13-14
--------	-----	------	-------	-------

Өрөги берилген ајаруга тайанып, текстти талдап диктантты өткүрер. Өткүрүп јаткан класстагы балдардын јажын ајаруга алып, текстти кычырар. Текстти баштапкы катап кычырза, үренчиктер угуп, тексттин төс учурын сананып, сөстөрдин чын бичилерин, эрмектердин токтой түжер темдектерин тургузарын сананар учурлу.

Экинчи катап кычырза, балдар диктантты бичип баштайт. Үренчиктерди баштамы класстардан ала мендебей бичиирине үредер. Мендеп бичизе, бала сананбай ла јастыра божодып ийер аргалу.

Диктантты кычырып турган үредүчинин үни тын, јарт болор учурлу. Бастыра эрмектер бичилген сонында, үредүчи такып кычырар. Бу тужында балдар бойларынын ижин шиндеп, јастыразын түзедер аргалу.

Ишти шиндеер тужында, үредүчи баштапкы танмалу таблицада беригениле көрөр, чын бичиирине канча јастыра эдилген, керектү баллды тургузып, пунктуационный канча јастыра эдилген, грамматический, речевой, фактический јастыраларды чоттоп, келиштире баллды тургузып бастыра баллды чыгарар. Экинчи таблицада берилгениле грамматикала јакылтаны бүдүргенин чоттоор.

Јастыралардын тоозына чокым ла кирбей турган јастырлар бар:

- ээжиге кирбей турган сөстөр;
- сөсти јолдон јолго көчүргени;
- танык такып бичилген;
- сөстин учында бир учуралда танык божодылып калза;
- эрмекте бир сөс эки катап бичилген болзо.

3 мындый јастыра 1 јастыра деп чоттолор.

Үренчиктин түзеткен эки јастыразы, 1 јастыра деп чоттолор.

Јастыра божодылган деп чоттолбос учуралдар:

– бир катап эрмектин учында точка тургуспаган, је экинчи эрмек јаан таныктап бичилген болзо;

– бир сөстин ордына өскө учурыла јуук сөс бичилген болзо.

Мынайда бастыра баллдарды кожуп, 3-чи таблицада берилгениле темдек-баа тургузар.

Изложениени баалаарынын некелтелери:

Изложенинн текстинин ондайы, кеми өткүрилип јаткан класстын балдарынын јажына келижер, эрмектери өткөн ээжилерге келижер учурлу.

Текстти үредүчи уроктын бажында эки катап кычырар.

Изложение јайаан јакылталу болзо, онын сурагы тексттин ондайыла колбулу болор учурлу.

Изложение бичиирден озо үренчиктер текстти кыскартып бичиир эп-

аргала таныш болор керек.

Таблица 4

<i>№</i>	<i>Изложениени бичииринин некетелери</i>	<i>Баллдар</i>
1.	Изложениени ондайын јетиргени	
	Ўренчик уккан тексттин ондайын чике јетиргени, чокым бичигени	1
	Ўренчик уккан тексттин ондайын чике јетирип болбогон, чокым бичибеген	0
2.	Текстти кыскартып бичииринин эп-аргазын тузаланганы	
	Ўренчик уккан текстти кыскартып бичииринин эп-аргазын эптү тузаланып, онын төс учурын толо јетиргени	1
	Ўренчик уккан текстти кыскартарынын эп-аргазын тузаланып, төс учурын јетирип албаганы	0
	Бастыра	2

Таблица 5

<i>№</i>	<i>Изложениенин јайаан јакылтазын бүдүргени</i>	<i>Баллдар</i>
1.	Текстте берилген курч суракты ондогоны	
	Ўренчик берилген јакылтаны бүдүргени, суракка толо каруу бергени	1
	Ўренчик јакылтаны бүдүрбегени	0
2.	Ўренчик санаа-шүүлтезин толо бичигени	
	Јакылтаны ўренчик толо каруу берип, санаа-шүүлтезин чокым-јарт бичигени	1
	Јакылтаны ўренчик бүдүрбегени, санаа-шүүлтезин бичибегени	0
3	Бойынын санаа-шүүлтезин быжулаганы	
	Бойынын санаа-шүүлтезин быжулап, оны темдектерле көргүскени, толтырганы	1
	Бойынын санаа-шүүлтезин бичибегени	0
	Бастыра	3

Таблица 6

<i>№</i>	<i>Тексттин шүүлтөзи ээчий-деечий чын барганын ла жайаан жакылтаны чын бүүдүргенин баалаары</i>	<i>Балдар</i>
I.	Ўренчик тексттин шүүлтөзин ээчий-деечий барганын буспай бүүдүргени	2
	Логикалык жастыра жок болгоны, тексттин төс шүүлтөзинин ээчий-деечий болгоны бузулбаганы; Текстти бөлүктөргө бөлгенинде жастыра жок болгоны	
II.	Ўренчик тексттин шүүлтөзин ээчий-деечий барганын буспай бүүдүргени, же	1
	1 логикалык жастыра эмесе бөлүктөргө (абзац) бөлгенинде 1 жастыра эткен болзо	
III.	Ўренчик тексттин шүүлтөзин ээчий-деечий барганын бузып,	0
	1-2 логикалык жастыралар божодып, текстти бөлүктөргө жастыра бөлгени	
	Бастыра	2

Таблица 7

<i>№</i>	<i>Ўренчиктин чын бичиирине ле эрмек-куучынында фактический жастыраларына некелтелер</i>	<i>Балдар</i>
I.	Орфографический жастыралар жок эмесе 1 жастыранан көп эмес	2
	2-3 жастыра божодылган	1
	4 эмесе онон көп жастыралар божодылган	0
II.	Пунктуационный кемин бүүдүргени	
	Токтой түжер темдектер тургузырында жастыралар жок эмесе 1 жастыра божодылган	2
	2 жастыра божодылган	1
	3 эмесе онон до көп жастыралар божодылган	0
III.	Грамматикалык кемин бүүдүргени	
	Грамматикалык жастыралар жок эмесе 1 жастыра божодылган	2
	3-4 жастыра божодылган	1
	5 эмесе онон до көп жастыралар божодылган	0
IV.	Эрмек-куучыннын кемин бүүдүргени	
	Эрмек-куучыннын жастыралары жок эмесе 2-ден көп эмес жастыра божодылган	2
	3-4 жастыра божодылган	1
	5 эмесе онон до көп жастыралар божодылган	0
V.	Бичиир эрмек-куучынды чокым көргүскени	
	Бичилген иште ле терминдерде фактический жастыралар жок	2

	Бичилген иште ле терминдерде 1 жастыра божодылган	1
	Бичилген иште ле терминдерде 2 эмезе оног до көп жастыралар божодылган	0
	Бастыра бүдүрилген иште некелтелер аайынча тургузылар баллдын кеми	10

Таблица 8

<i>Ишке темдек- баа тургузары</i>	«2»	«3»	«4»	«5»
<i>Баллдар</i>	0-5	6-11	12-15	16-17

Жайаан жакылта жок изложение өткүрзе, үредүчи 4-чи ле 7-чи таблицага тайанып, иштерди шиндеер. Жайаан жакылталу изложение бичитсе, 4-чи, 5-чи, 6-чы, 7-чи танмалу таблицаларга тайанып, иштерги шиндеп, баллдарды чоттоп, 8-чи танмалу таблицага темдек-бааны тургузар.

Чүмдемел ишти баалаарынын некелтелери:

Чүмдемел иштин темазын үредүчи бойы талдап (литературалык па, жайым ба) өткүрер. Жайым темала бичиирине, үредүчи 2-3 тема берер керек. Үренчик берилген темалардан талдап бирүзиле чүмдемел иш бичиир.

Таблица 9

№	<i>Литературалык темага бүдүрилген чүмдемел ишке некелтелер</i>	<i>Баллдар</i>
I.	Теманы канча кире терен ачканы ла көрүм-шүүлтези ого келижип турганы	
	Үренчик теманы автордын көрүмине тайанып ачып жат (үлгерди ылгаарында автордын төзөлгө шүүлтезин аяруга алат); керектү болзо, бойынын көрүм шүүлтезин төзөйт; бойынын тезистерин бүдүмжилейт	3
	Үренчик теманы автордын көрүмине тайанып ачып жат (үлгерди ылгаарында автордын төзөлгө шүүлтезин аяруга алат); керектү болзо бойынын көрүм шүүлтезин төзөйт; бойынын тезистерин бүдүмжилейт, же тезистери тын ла бүдүмжилү эмес	2
	Үренчик чүмдемелдин темазын кайкалай ла өдө берген, (үлгерди автордын төзөлгө шүүлтезин аяруга албаган) эмезе бойынын тезистерин быжулабаган	1
II	Чүмдемелдин текстин тuzаланганы керектү болгоны	

	Көрүп турган чүмдемелдин текстин элбеде ле јеринде тузаланган (јартамалду цитаталар, тексттин үзүктерин кыскарта куучындап, олорды баалаганы, чүмдемелдин текстине ууламјылар эдилгени)	2
	Текстти тузаланган, је чүмдемелге тын ла керектү эмес (талдап алган тезисле чике колбу јок)	1
	Текстти тузаланбаган, шүүлтелери текстле быжулалбаган	0
III	Сайламазы бүткүл ле чүмдемел иште шүүлте ээчий-деечий чын барганы	
	Чүмдемел иштин сайламазы бүткүл, бөлүктери бой-бойыла санаа-шүүлте аайынча колбулу, шүүлтенин өзүми ээчий-деечий барат, кереги јок такып айдылганы јок, шүүлтези бузулбаган	2
	Чүмдемелдин сайламазында бузулыштар бар: бөлүктери бой-бойыла санаа-шүүлте аайынча колбулу, је шүүлте такып айдылат, эмезе куучындаганы ээчий-деечий барганында бузулыштар бар (ол тоодо айдынганынын шүүлте аайынча бөлүктеринин ичинде), эмезе чүмдемелдин темазынан тура јүре берген	1
	Чүмдемелдин сайлама төзөлгө көрүнбей јат, эмезе бичигенинде санаа-шүүлтенин ээчий-деечий апарарында јарабас јастыралар божотконы, эмезе бөлүктердин ортозында бөлүктерде колбу јок	0
	Бастыра	7

Таблица 10

<i>№</i>	<i>Јайым темага бүдүрүлген чүмдемел ишке некелтелер</i>	<i>баллар</i>
1.	Теманы канча кире терең ачканы ла көрүм-шүүлтези ого келижип турганы	
	Ўренчик теманы ачып јат, бойынын көрүм шүүлтезин төзөйт; бойынын тезистерин бүдүмјилейт	3
	Ўренчик теманы ачып јат, керектү болзо бойынын көрүм-шүүлтезин төзөйт; је тезистери тын ла бүдүмјилү эмес	2
	Ўренчик чүмдемелдин темазын кайкалай ла өдө берген, эмезе	1

	бойынын тезистерин бүдүмжилебеген	
II	Үренчик чүмдемел ижи аайынча бойынын санаа-шүүлтезин чокымдаары	
	Үренчик курч сурак аайынча темага келиштире бойынын санаа-шүүлтезин айдып жат, экинен ас эмес чокым темдектер берет	2
	Үренчик курч сурак аайынча темага келиштире бойынын санаа-шүүлтезин айдып жат, же бир ле чокым темдек көргүскен	1
	Үренчик курч сурак аайынча темага келиштире бойынын санаа-шүүлтезин айдып жат, чокым темдектер көргүспеген эмезе үренчиктин бойынын көрүми иште көргүзилбеген, эмезе үренчик темага келишпей турган курч сурак аайынча бойынын санаа-шүүлтезин көргүскен	0
III	Сайламазы бүткүл ле чүмдемел иште шүүлте ээчий-деечий чын барганы	
	Чүмдемел иштин сайламазы бүткүл болгоныла аңыланат бөлүктери, улустын айтканы бой-бойыла санаа-шүүлте аайынча колбулу, шүүлтенин өзүми ээчий-деечий барат, кереги жок такып айдылганы жок, шүүлтези бузулбаган	2
	Чүмдемелдин сайламазында бузулыштар бар: бөлүктери бой-бойыла санаа-шүүлте аайынча колбулу, же шүүлте такып айдылат, эмезе куучындаганы ээчий-деечий барганында бузулыштар бар (ол тоодо айдынганынын шүүлте аайынча бөлүктөрүнүн ичинде), эмезе чүмдемелдин темазынан тура жүре берген	1
	Чүмдемелдин сайлама төзөлгө көрүнбей жат, эмезе бичигенинде санаа-шүүлтенин ээчий-деечий апарарында жарабас жастыралар божотконы, эмезе бөлүктөрдүн ортозында бөлүктөрдө колбу жок	0
	Бастыра	7

Таблица 11

№	Үренчиктин чын бичири ле эрмек-куучынында фактический жастыраларына некетелер	Баллар
I.	Орфографический жастыралар жок эмезе 1 жастыранан көп эмес	2
	2-3 жастыра божодылган	1
	4 эмезе онон көп жастыралар божодылган	0
II.	Пунктуационный кемин бүдүргени	

	Токтой түжер темдектер тургузырында јастыралар јок эмезе 1 јастыра божодылган	2
	2 јастыра божодылган	1
	3 эмезе онон до көп јастыралар божодылган	0
III.	Грамматикалык кемин бүдүргени	
	Грамматикалык јастыралар јок эмезе 1 јастыра божодылган	2
	3-4 јастыра божодылган	1
	5 эмезе онон до көп јастыралар божодылган	0
IV.	Эрмек-куучыннын кемин бүдүргени	
	Эрмек-куучыннын јастыралары јок эмезе 2-ден көп эмес јастыра божодылган	2
	3-4 јастыра божодылган	1
	5 эмезе онон до көп јастыралар божодылган	0
V.	Бичиир эрмек-куучынды чокым көргүскени	
	Бичилген иште ле терминдерде фактический јастыралар јок	2
	Бичилген иште ле терминдерде 1 јастыра божодылган	1
	Бичилген иште ле терминдерде 2 эмезе онон до көп јастыралар божодылган	0
	Бастыра	10

Таблица 12

<i>Ишке темдек-баа тургузары</i>	«2»	«3»	«4»	«5»
<i>Баллдар</i>	0-5	6-11	12-15	16-17

Литературалык темала чүмдемел иш бичиир тужында 9 ла 11 таңмалу таблицаларда берилген критерийлерле чоттоп, 12 таңмалу таблицада берилгени аайынча темдек-баа тургузар.

Јайым темала бичизе, 10 ло 11 таңмалу таблицаларла баллдарды чоттоп, 12-чи таблицада берилгениле темдек-баа тургузар.

Эн бийик 17 балл алган иштерге «5» темдек-баа тургузар.

Айдарда, үредүчи баллдардын ижин баалаарынын критерийлерин, эжилерин, эп-аргаларын бажынан ла ала чокымдап алза, оныла кажы ла класста, кажы ла урокто тузаланып турза, үренчиктер темигип калар, үредүчинин тургускан темдек-баалаары аайынча үренчикте сурак турбас.

Тузаланатан литература:

1. Асмолов, А. Г. Как проектировать универсальные учебные действия: от действия к мысли / Под ред. А. Г. Асмолова и др. – М., 2008.

2. Дмитриев, С. В. Системно-деятельностный подход в технологии школьного обучения / С.В. Дмитриев // Школьные технологии. – 2003. – N 6. – С. 30-39.

3. Душинина, Т. В. Методический анализ урока с точки зрения требований ФГОС для начальной школы // Завуч начальной школы. – 2013. – №3. – С.36-43.
4. Кудрявцева, Н.Г. Системно-деятельностный подход как механизм реализации ФГОС нового поколения /Н.Г. Кудрявцева //Справочник заместителя директора. – 2011. – №4. – С.13-27.
5. Левитская, Н. А. Проектирование современного урока в контексте федеральных стандартов второго поколения. /Н.А. Левитская //Школьные технологии. – 2013. – №3 – С.28-33.
6. Миронов А. В. Организация урока, ориентированного на ФГОС / А.В. Миронов // Вестник образования – 2014. – №14 – С.42-49
7. Могилев, А. В. Конструируем современный урок. /А.В. Могилев // Народное образование – 2013. – №1. – С.175-183.
8. Петерсон, Л. Г. Непрерывное образование на основе деятельностного подхода. /Л. Г. Петерсон // Педагогика, 2004, № 9, с.21-27
9. Пинская, М.А., Улановская И.М. Новые формы оценивания / М.А. Пинская, И.М. Улановская – М., Просвещение, 2013. –79 с.
10. Поташина, М. М. Проведение открытого урока. Алгоритм технологии открытого урока. / М. М. Поташина // Управление современной школой. Завуч. – 2013. №2. – С.75-79.
11. Поташина, М. М., Левит, М. В. Заместитель директора анализирует урок в соответствии с новыми стандартами. / М. М. Поташина, М. В. Левит // Народное образование – 2014. №5. – С.121-125
12. Седов, С. А. Методические особенности планирования урока в условиях внедрения ФГОС. // Стандарты и мониторинг в образовании – 2013. – №4. С.29-33.

Алтай тилле тюзаланатан литература:

1. Амырова, Ж.И. Алтай тилдин урукторын системно-деятельностный эп-аргала ѳткүреринин методикалык ууламјылары. / Ж.И. Амырова. // Сборник методических рекомендаций по актуальным проблемам обучения и воспитания (№2). – Барнаул. – 2014. С. 69-78.
2. Амырова, Ж.И. Алтай тилдин урогында орто класстарда үренчиктерди текши үредү эдилгелерге темиктирери. / Ж.И. Амырова. //Современное осмысление личности и наследия классика алтайской литературы Л.В. Кокышева в школе. – Горно-Алтайск, 2013. С.99-105
3. Чандыева, Е.Д. Алтай тил ле литературала үредү шинжү ишти школдо ууламјылаары. / Е.Д. Чандыева. // Сборник методических рекомендаций по актуальным проблемам обучения и воспитания (№2). – Барнаул. – 2014. С. 78-86.
4. Чандыева, Е.Д., Шокшиланова, А.С. Алтай тил ле литературанын урукторында текши үредү эдилгелерди темиктирери. / Е.Д. Чандыева, А.С. Шокшиланова. – Горно-Алтайск, 2012. – 88 с.
5. Чандыева, Е.Д. Эмдиги ѳйдин урогы: бүдүмдери, тургузылган аайы, некелтелери. / Е.Д. Чандыева. // Проблемы обучения алтайскому языку по программе для невладеющих в общеобразовательных учреждениях Республики Алтай. – Барнаул. – 2013. С.33-39.

Интернет-ресурстар:

Федеральный портал «Российское образование»

<http://www.edu.ru/>

Единая коллекция цифровых образовательных ресурсов

<http://school-collection.edu.ru>

Конкурсы, олимпиады учащихся, критерии оценивания
экзаменационных работ

[WWW ripkrora.ru](http://www.ripkrora.ru), ipk.altaykaf